

Rumiko Takahashi - mangan prinsessa

Fredrik Strömberg

Japanissa kutsutaan yleensä Osamu Tezukaa "sarjakuvien jumalaksi", ja sanotaan ettei yksikään sarjakuvantekijä koskaan saavuttaisi hänen suosiotaan tai pystyisi vaikuttamaan yhtä paljon mangan kehitykseen. Tezukan korkeuksissa ei ole sijaa jumalattarelle, tai edes tyttärelle. Kuitenkin Rumiko Takahashi on kohonnut alalla niin ylhäälle, että hän on saanut nimikkeen "sarjakuvien prinsessa".

Takahashi on pienikokoinen ja vaatimaton nainen, joka sattuu olemaan maailman menestynein ja luetuin naispuolinen sarjakuvantekijä. Jo vuonna 1995 hänen kirjojaan oli myyty Japanissa yli 100 miljoonaa kappaletta. Se tekee enemmän kuin yksi teos asukasta kohden, fakta joka kertoo melkoisesti hänen suosiostaan. Nykyisin hänen kirjojaan on myyty vähintäänkin yhtä paljon myös ulkomailla, ja ne kohoavat myyntilistojen kärkeen kaikkialla missä mangaa julkaistaan.

Sarjakuvakoulu ja alieneita

Aloitetaan alusta. Takahashi syntyi 1957 ja tiesi jo varhain haluavansa sarjakuvantekijäksi. Hänet hyväksyttiin oppilaaksi yhteen Japanin arvostetuimmista sarjakuvakouluista, Gekiga Sonjukuun, jota johti Kazuo Koike (Lone Wolf and Cub, Crying Freeman, ym.). Siellä hän oppi Koiken pääsäännön, käsikirjoituksen tärkeyden: "Sarjakuvia kuljettaa hahmojen persoonallisuus...kun hahmot ovat huolella loppuun asti

kehiteltyjä, sarjasta tulee menestys.” Tämän opetuksen perillemeno on helppo havaita Takahashin sarjoista.

Vuonna 1977 hänen sarjansa Katte ne Yatsura (joka kertoi itsekkäistä avaruusolennoista) voitti jätiikustantamo Shogakukan palkinnon parhaasta uudesta sarjasta. Menestyksen innoittamana Takahashi loi ensimmäisen suurmenestyksensä, Urusei Yatsuran, joka ilmestyi joka viikko poikien sarjakuvalehdessä Shōnen Sundayssa vuosina 1978 — 1986. Komediallinen sarja, jota on julkaistu englanniksi nimellä Lum* Urusei Yatsura, kertoo miten avaruusrotu saapuu maapallolle valloittaakseen sen, mutta päättääkin antaa maan asukkaille mahdollisuuden. Atauru, satunnaisesti valittu maan asukas, saa kymmenen päivää aikaa napata Lumin, avaruusolentojen komentajan tyttären. Mikäli hän onnistuu, maa välttää valtauksen.

Maison Ikkoku

Takahashin seuraava suuri projekti, Maison Ikkoku, tehtiin vuosien 1982 - 1987 aikana. Tämä tarina pohjaa häneen omiin yliopistoaikaisiin kokemuksiinsa asumisesta pienessä opiskelijakämpässä Tokiossa. Sarja kertoo opiskelija Godaista ja hänen pyrkimyksistään päästä elitistiseen Tokion yliopistoon. Godai on myös korviaan myöten rakastunut asuntonsa vuokraamantään. Maison Ikkoku on tyyliltään kaikkein rauhällisin ja inhimillisin Takahashin pitkistä sarjoista, eikä siihen sisälly minkäänlaisia ylliluonnollisia elementtejä.

Maison Ikkoku on inspiroinut monia japanilaisia sarjakuvantekijöitä. Erityisesti se on vaikuttanut Ken Akamatsun sarjaan Love Hina. Kaikkiaan Maison Ikkokua ilmestyi 15 kokoomateoksen verran.

Ranma

Takahashin seuraavassa sarjassa palattiin ylliluonnollisen pariin. Ranma vaihtaa sukupuoltaan joutuessaan kosketuksiin kylmän tai kuuman veden kanssa. Kuuma vesi muuttaa Ranman tytöksi, kylmä pojaksi. Tämä toi luonnollisesti sarjan juoneen monenlaisia rakastumisvaihtoehtoja. Sarjaa ilmestyi kaikkiaan 38 kokoelman verran, ja se on tähän asti Takahashin pisin luomus. Ranma on hyvin toimintapainotteinen hänen aiempiin sarjoihinsa nähden, ja usein uskotaan tämän johtuvan Akira Toriyaman Dragonballin vaikutuksesta. Sen menestyskausi ajoittuu Ranman ilmestymisen aikaan. Dragonball toimi uutena esikuvana sille, minkälaisia pojille suunnattujen lehtisarjojen tulisi olla.

©Rumiko Takahashi/Shogakukan Inc.

dellakaan tiedä. Minä vain toisinaan saan tällaisia kamalia ideoita.”

Toinen, edelleen jatkuva sarja joka myös poikkeaa hieman Takahashin totutusta linjasta on One-Pound Gospel. Se kertoo ammattilaisnyrkkeilijä Kosaku Hatanakan ja nunna, sisar Angelan rakkaustarinasta. Sarja alkoi ilmestyä Young Sunday-lehdessä jo vuonna 1987, mutta Takahashi on tehnyt siihen uusia jaksoja vain satunnaisesti, yleensä pitkien tarinoiden työstämisen väliaikoina tai harvinaisina vapaa-ajan hetkinään.

Inu-Yasha

Takahashin uusin pitkä sarja on vuonna 1997 Shōnen Sunday-lehdessä alkanut Inu-Yasha, josta on ilmestynyt tähän mennessä 41 kokoomakirjaa. Sarja on tyyliltään aiempia vakavampi, ja sijoittuu feodaalijan Japaniin. Päähenkilö, Kagome-tyttö päätyy kellarikaivon kautta meidän ajastamme keskiaikaiseen Japaniin ja tulee vapauttaneeksi koirademoni Inu-Yashan. Alussa toisiaan kohtaan tuntemastaan vastenmielisyydestä huolimatta pari päätyy yhdessä metsästämään Shikon-korun sirpaleita. Shikon, neljän sielun jalokivi, on voimakas maaginen amuletti, joka rikkoutuu ja palaset leviävät ympäri maailmaa. Sen sirpaleetkin voivat antaa pahoille demoneille suuria voimia.

Kuten useimmissa Takahashin sarjoissa, on myös Inu-Yashassa romanttisia elementtejä, ennen kaikkea Kagomen, Inu-Yashan ja papitar Kikyön välillä. Tästä huolimatta sarja on melkoisen erilainen Takahashin aiempiin sarjoihin verrattuna, komediallisuus on selkeästi vähäisempää. Sirpalejahti kuljettaa Kagomea ja Inu-Yashaa edestakaisin ympäri Japania, sekä maantieteellisesti että aikaulottuvuuksissa.

Merenneitoja ja Gospelia

Takahashi ei piirrä ja kirjoita vain rakkauskomedioita, vaikka päältä katsoen niin voisi luulla. Pitkien vakio-sarjojensa ohella hän on tehnyt melkoisen määrän lyhyitä, vaihtelevateemaisia tarinoita. Hänen varhaiset, usein kauhuaiheiset novellisarjansa on koottu teokseen Rumic World. Myös Mermaid -kirjoiksi kootut sarjat ovat kauhua. Näiden sarjojen ilmapiiri on täysin erilainen kuin hänen muussa tuotannossaan. Osa väkivaltakohtauksista esitetään hyvin graafisesti. Takahashi itsekin ei vaikuta olevan täysin tietoinen siitä, miksi hän teki nämä sarjat. ”Ehkä ne olivat minulle osa jonkinlaista puhdistautumismisprosessia... En to-

One-Pound Gospel

Heidän kokemansa seikkailut ovat selkeästi ”poikamaisempia” kuin aiempi Takahashin tuotanto. Tämä oli harkittu tyylivalinta: ”Halusin tehdä entistä tarinapainotteisemman mangan. Minua miellytti myös ajatus tehdä historialliseen ympäristöön sijoittuva sarja.”

Apulaiset

Rumiko Takahashi on siis ollut erittäin tuottelias vuoden 1977 debyytistään lähtien. Sarjojen määrä ei ole mikään ihme, sillä hänen työtahtinsa tuottaa noin 100 sivua kuukaudessa. Luonnollisesti hänellä, kuten kaikilla japanilaisilla sarjakuvan ammattilaisilla, on apulaisia, jotka huolehtivat esimerkiksi ruutujen reunaviivojen ja taustojen piirtämisestä. Silti hän itse käsikirjoittaa edelleen tarinat sekä luonnostelee ja tussaa kaikki hahmot. On ällistyttävää, miten kukaan pystyy pitämään yllä näin järjetöntä tuotantotahtia vuodesta toiseen menettämättä intoaan. Varsinkin, koska Takahashin sarjat ovat aina hyvin laadukkaita.

Takahashi tunnetaan myös erittäin tarkasta aikataulujen noudattamisestaan. Sivut valmistuvat ajallaan, väitetään, että hän ei ole kertaakaan kohta 30-vuotisen uransa aikana lipsunut deadlinesta. Tämä on ainutlaatuista Japanissa, jossa kustannustoimitajat joutuvat usein käyttämään kaikki keinonsa saadakseen piirtäjänsä tekemään sivut ajallaan valmiiksi. Kun haastatteli kysyi Takahashilta mikä on hänen säntillisyytensä salaisuus, hän totesi lyhyesti: ”Ole ajoissa valmis.”

Vastaus on yksinkertainen: Takahashi työskentelee koko ajan. Niiden yhdeksän vuoden aikana, joina Ranmaa tehtiin, Takahashi piti lomaa vain kerran, silloinkin tehdäkseen promootiokiertueen Amerikassa ja osallistuakseen San Diego Comic Coniin. Kaikesta huolimatta hän vaikuttaa olevan hyvin tyytyväinen elämäntyyliin. ”Myönnän, että käytin lahes kaiken aikani, ei, kaiken aikani 20 ja 30 ikävuoteni välillä luodakseni Urusei Yat-suran ja Maison Ikkokun. Mutta en kadu sitä, olen hyvin tyytyväinen että sain ne tehdyksi. Kaikki elämäkokemukseni tuolta ajalta löytyvät niistä.”

Anime

Sata uutta sivua joka kuukausi luulisi riittävän Takahashin faneille, mutta lisäksi tulevat oheistuotteet sekä ennen kaikkea hänen sarjoihinsa perustuvat elokuvat. Manga ja anime ovat tiukasti kietoutuneet toisiinsa. Myös Takahashin

kaikista pitkistä sarjoista ja monista novelleista on tehty pitkiä sekä lyhyitä animaatioita sekä tv-sarjoja. Animoituid versiot ovat luonnollisesti ulkoasultaan pelkistetympiä, mutta useimmiten huolella toteutettuja.

Takahashin sarjat vaikuttavat miellyttävän sekä mies- että naispuolisia lukijoita. Japanilaisen kustantajan teettämässä lukijatutki-muksessa sukupuolijakauma oli hyvin tasainen. Eräs syy tähän voi olla se, että Takahashi on yksi harvoista naisista, joka piirtää säännöllisesti pojille suunnattuja tarinoita. Hän piirtää kyllä hyvin kauniita naisia, jotka esiintyvät usein pin-up-tyylisissä asennoissa, mutta myös hänen mieshahmonsia esitetään houkuttelevina. Tarinoiden päähenkilöt ovat usein naisia, kuten Lum, Otonashi ja Kagome, Ranmasta puhumattakaan...

Takahashin ja amerikkalaisten sarjojen väliltä voi löytää mielenkiintoisia yhtymäkohtia. On esimerkiksi helppoa huomata yhtäläisyyksiä Urusei Yatsuran hahmojen ja Justuksen henkilögallerian välillä, joskin romanttiset kolmiödraamat ovat samankaltaisia kaikkialla maailmassa. Varmasti voidaan todeta, että Takahashia innoitti Hämähäkkimies-lehden tapa yhdistellä jännitystä ja saippuaopperaa. ”Ajattelin, että tässä on juuri sitä jotakin mitä pitäisi olla enemmän myös japanilaisissa sarjakuvissa. Olen yrittänyt siirtää osan Hämähäkkimiehen kerrontatavasta omiin töihini.”

Uskottavia tunteita!

Mikä tekee Takahashin sarjoista niin valtavan suosittuja niin Japanissa kuin muualkin? Itse hän vaikuttaa olevan eniten hämentynyt kansainvälisestä suosiostaan. ”Minun näkökulmani on aina japanilainen, sijoitan tarinoihin paljon kansallisia viittauksia, elämäntyyliä ja tunteita... Esimerkiksi vuodenaikojen tuottamat hienovivahteiset tunne-erot. Itselläni ei ole mitään käsitystä kuinka ulkomaalainen lukija pystyy ymmärtämään ne, ja millä tavoin?”

Vastaus on helppo löytää. Vaikka Takahashin sarjat sijoittuvat Japaniin, ne käsittelevät pohjimmiltaan tunnetiloja jotka ovat samanlaisia kaikkialla. Hänen tarinansa voitaisiin luokitella saippuaopperoiksi, mutta Takahashi rakentaa hahmonsia niin eläviksi, ettei lukija voi olla pitämättä niistä. Hänen sarjoissaan ei tehdä pilkkua kenestäkään, vaan nauretaan yhdessä päähenkilöiden kanssa. Tämä on varmasti peräisin Takahashin omasta luonteenlaadusta. Kaikki, jotka ovat tavanneet tämän pienikokoisen naisen, kertovat miten miellyttävä ihminen hän on. Manga! Manga! -teoksen kirjoittaja Frederik L. Schodt kiteyttää asian näin: ”En ole koskaan kuullut kenenkään sanovan mitään pahaa hänestä. Todellakin, jokainen joka on puhunut Takahashin kanssa on ihasnutut häneen täysin.”

Miellyttävä, kokenut ja varakas Rumiko Takahashi on ehdottomasti mangan prinsessa!

(Julkaistu kirjoittajan luvalla. Suomentanut Vesa Kataisto.)